

**OCOLUL
PĂMÂNTULUI
ÎN 80 DE ZILE**

Traducere
HARALAMB G. LECCA

Prefață
SMARANDA COSMIN

I

În anul 1872, casa cu numărul 7 din Saville-row, Burlington Gardens, casă în care-a murit, în 1814, Sheridan, era locuită de Phileas Fogg unul din membrii cei mai ciudați și mai în vedere ai Reform-Clubului din Londra, deși se părea că face tot posibilul să nu atragă deloc atenția.

Așadar, Phileas Fogg descindea din cei mai mari oratori ai Londrei, el, personajul enigmatic, despre care nu se știa nimic, altceva, decât că era un om din cei mai de seamă și unul din cei mai arătoși gentlemen ai înaltei societăți engleze.

Se zicea că seamănă cu Byron, dar un Byron cu mustăți și favoriți, un Byron imposibil, care ar fi trăit o mie de ani, fără a mai îmbătrâni.

Deși englez, poate că nu era din Londra. Nu-l văzuse nimeni niciodată, nici la Bursă, nici la Bancă, nici în vreunul din comptuarele Capitalei. Nici docurile, nici porturile Londrei nu văzuseră vreodată vreo navă, având ca armator pe Phileas Fogg. Nu era înscris în niciun consiliu de administrație... Numele nu-i răsunase în niciun colegiu de avocați, precum nici în Templu, nici în Lincoln's-inn, nici în Gray's-inn. Nu pledase niciodată, nici la curtea Cancelarului, nici la aceea a Reginei, nici la Eșechin, nici în fața curții ecleziastice. Nu era nici industriaș, nici negustor, nici agricultor. Nu făcea parte nici din *Instituția regală a Marii Britanii*, nici din *Instituția Londrei*, nici din aceea a *Meseriașilor*, nici din *Societatea Rusell*, nici din cea *literară*, nici din cea *de Drept*, nici dintr-o alta *de științe și arte*, pusă sub directul patronaj al Majestății Sale. În sfârșit, nu făcea parte din niciuna din societățile care furnică în capitala

Angliei începând cu *Societatea Armonică* și sfârșind cu *Societatea entomologică*, fondată mai ales în scopul de a distruge insectele vătămătoare.

Phileas Fogg nu era membru decât în Reform-Club, atât.

Cui s-ar mira că un gentleman atât de ciudat făcea parte din acea onorabilă asociație, i se poate răspunde că intrase acolo, recomandat fiind de frații Baring, la care avea credit deschis. Așa se explica «aparența», în virtutea căreia toate cecurile lui erau regulat plătite la vedere, în sarcina contului său curent, totdeauna creditor.

Era bogat Phileas Fogg? Fără îndoială. Dar cum își făcuse averea, asta n-o puteau spune nici cei mai bine informați, iar cel mai bine informat, și cel care putea da cele mai bune deslușiri era tot el, dl Phileas Fogg. În tot cazul, nu era risipitor în nimic, dar nici avar nu era, căci, oriunde lipsea ceva în sprijinul unei fapte nobile, utile sau generoase, umplea imediat golul, adeseori în taină, și mai de multe ori anonim.

Pe scurt, era gentleman-ul cel mai puțin comunicativ. Vorbea foarte puțin și, cu cât tăcea, cu atât părea mai misterios. Totuși, viața nu-i era ascunsă; dar tot ce făcea era așa de matematic, tot aia și tot aia, încât imaginația căuta totdeauna mai departe.

Călătorise? Probabil, căci nimeni nu știa ca el pe dinafară harta lumii. Nu era loc, oricât de depărtat, de care să n-aibă cunoștință amănunțită. Uneori, în puține cuvinte, scurte dar lămurite, sublinia tot ce auzea vorbindu-se în club despre călătorii pierduți sau răătăciți. Arăta adevăratele probabilități, și cuvintele lui păreau adeseori ca inspirate de o a doua vedere. Trebuie să fi călătorit pretutindeni, cel puțin cu mintea.

Ceea ce era sigur, e că de mulți ani Phileas Fogg nu părăsise Londra. Cei care aveau cinstea să-l cunoască mai mult decât alții pretindeau că nimeni nu-l văzuse aiurea decât pe drumul dintre Club și casă. Singura lui distracție era să citească jurnale, să joace whist, pe tăcute, joc foarte potrivit firii lui, câștigând adesea, și înscriind câștigurile în bugetul lui

de binefaceri. Ceva mai mult, părea clar că joacă numai ca să joace, nu ca să câștige. Jocul era pentru el un atac, o luptă, contra unei greutăți, dar o luptă fără mișcare, fără mutare din loc, fără osteneală, potrivită firii lui.

Nu știa nimeni dacă are nevastă sau copii, ceea ce se poate întâmpla celui mai cinstit om, nici rude sau prieteni, ceea ce e mai rar. Trăia singur, în casa lui din Saville-row, unde nu pătrundea nimeni. De ce se petrecea înăuntru, nici vorbă. Se mulțumea cu un singur servitor. Dejuna și prânzea la Club, la ceasuri cronometric hotărâte, în aceeași sală, la aceeași masă, neinvitând niciun străin, și nu se întorcea acasă decât ca să se culce, la douăsprezece noaptea fix. Din douăzeci și patru de ore, zece le petrecea acasă, fie dormind, fie văzându-și de toaletă. Când se plimba, se plimba totdeauna, fără excepție, cu pași rari în sala de intrare parchetată, sau în galeria circulară, deasupra căreia cupola unui dom de sticlă se rezema pe douăzeci de coloane ionice de porfir roșu. Când prânzea sau dejuna, bufetul și bucătăria Clubului îi furnizau tot ce aveau mai bun. Servitorii clubului, în frac și-n pantofi cu tălpi de plută, îl serveau în cel mai scump porțelan și pe cea mai fină față de masă.

Dacă a trăi în asemenea condiții înseamnă a fi excentric, trebuie să recunoaștem că excentricitatea nu e rea.

Casa din Saville-row, fără a fi somptuoasă, era foarte confortabilă. Mai ales, fiind date obiceiurile totdeauna aceleași ale locatarului, serviciul devenea foarte restrâns. Ceea ce nu împiedica pe Phileas Fogg să pretindă, unicului său servitor, o punctualitate și o regulă extraordinară. Chiar în ziua aceea, 2 octombrie, îl concediasse pe James Forster, pentru că-și permisesse să aducă apă încălzită la 84° în loc de 86°, și aștepta urmașul care trebuia să se prezinte între orele 11 și 11,30.

Fogg, stând într-un fotoliu, cu picioarele drepte ca ale unui soldat în gardă, cu mâinile pe genunchi, țeapăn, cu capul sus, se uita la limba unei pendule, un aparat foarte complicat, care arăta orele, minutele, secundele, zilele, datele și anii. La

11,30 fix, trebuia, după zilnicul obicei, să plece de acasă și să se ducă la Reform-Club.

Tocmai atunci bătu cineva la ușa salonului.

James Forster apăru.

– Trebuie să fie noul servitor, își zise el.

Un băiat de vreo 30 de ani intră salutând.

– Ești francez și te cheamă *John*, îi zise Fogg.

– Nu, domnule; mă cheamă *Jean* dacă-mi dați voie, răspunse noul venit; Jean Passepartout, o poreclă care mi-a rămas, explicând aplicarea firească de a mă strecura din orice. Mă cred băiat cinstit d-le, dar trebuie să vă mărturisesc că am avut mai multe meserii: am fost cântăreț ambulant, călăreț într-un circ, profesor de gimnastică, și, în cele din urmă, sergent de pompieri la Paris. Am în dosarul meu câteva incendii renumite. Am plecat din Franța acum cinci ani, și, vrând să gust viața de familie, m-am făcut lacheu în Anglia. Deocamdată, fiind fără ocupație și aflând că dl Phileas Fogg e omul cel mai exact și mai liniștit din Anglia, m-am prezentat cu speranța de a trăi aici în tihnă și de a face să mi se uite porecla.

– Ba nu, ba nu! Mie-mi convine, îi răspunse gentleman-ul. Am informații bune asupra duminicilor. Cunoști condițiile mele?

– Da, domnule.

– Ce oră e?

– Unsprezece și douăzeci și două, răspunse Passepartout, scoțând din adâncul unui buzunar un enorm ceasornic de argint.

– Ești în urmă, adaugă Fogg.

– Iertați-mă, dar nu se poate.

– Ești în urmă cu patru minute. Dar n-are a face. Ajunge că constat. Așadar, din momentul acesta, unsprezece și douăzeci și nouă, miercuri, 2 octombrie 1872 intri în serviciul meu.

Apoi, se ridică, își luă pălăria cu stânga, și-o puse pe cap cu o mișcare mecanică și dispăru, fără să mai zică o vorbă.

Passepartout auzi ușa de afară trântindu-se: îi pleca stăpânul.

Și rămase singur, în casa din Saville-row.

II

– Pe cinstea mea, își zise Passepartout, cam zăpăcit la început, am văzut la d-na Tussaud mutre mai pline de viață ca a lui.

Trebuie să nu uităm a spune că «mutrele» d-nei Tussaud sunt niște figuri de ceară, foarte vizitate la Londra, și cărora, ce e drept, nu le lipsește decât graiul.

În timpul celor câteva minute de conversație cu Fogg, Passepartout își cercetase viitorul stăpân, repede, dar cu de-amănuntul. Era un bărbat de vreo 40 de ani, cu înfățișare distinsă și frumoasă, înalt de statură, cu părul și favoriții blonzi, cu fruntea și tâmplile fără riduri, mai mult palid decât roșcat și cu niște dinți splendizi. Părea a fi dăruit cu ceea ce fizionomiștii numesc «repaosul în acțiune», facultatea obișnuită tuturor celor care mai mult fac decât vorbesc. Calm, flegmatic, cu ochii limpezi, cu pleoapele neclintite, era tipul desăvârșit al englezului cu sânge rece, foarte răspândit în Anglia, și foarte bine redat de academicul penel al Angelicăi Kauffmann. Văzut în diferitele fapte ale existenței sale, Fogg făcea impresia unei ființe bine echilibrată, bine cântărită, mai perfect decât cronometrul Leroy sau Earnshaw. Adevărul e că în toate faptele era exactitudinea personificată, ceea ce se vedea foarte bine în «expresia picioarelor și-a mâinilor», căci la om, ca și la animale, până și membrele sunt organe care exprimă pasiuni.

Phileas Fogg era din acei oameni matematicesște exacti, care, niciodată grăbiți, și totdeauna gata, își economisesc și pașii și mișcările. Nu făcea nimic de prisos. Nici măcar o

privire n-o arunca degeaba. Niciun gest fără scop. Nimeni nu-l văzuse vreodată mișcat sau tulburat. Era omul cel mai puțin grăbit din lume, și totuși sosea totdeauna la timp. Se va înțelege însă ușor de ce-a trăit veșnic singur și în afară de orice relație socială. Știa că-n viață trebuie să faci multe concesii, și cum concesii te întârzie, nu voia să aibă a face cu nimeni.

Cât despre Jean, zis Passepartout, un adevărat parizian al Parisului, de 5 ani, de când locuia în Anglia și făcea pe servitorul în Londra, în zadar căutase un stăpân căruia să-i fie credincios.

Passepartout nu era din cei care, cu nasu-n vânt, cu ochii vii, dau din umeri cu obrăznicie. Nu. Passepartout era băiat bun, plăcut la înfățișare, cu buzele cam cămoase totdeauna gata să guste sau să sărute, o fire dulce și serviabilă, un cap din cele care șed foarte nimerit pe umerii unui prieten. Avea ochi albaștri, fața înviorată, obrații destul de plini, pieptul larg, statura țeapănă, mușchii viguroși, și era dăruit cu o putere herculeeană pe care exercițiile din tinerețe i-o dezvoltase de minune. Părul lui negru se cam războia. Dacă sculptorii antichității știaau 18 pieptănături ale Minervei, Passepartout nu știa pentru a lui decât trei dătături de piepteni.

A spune dacă firea lui expansivă se potrivea cu aceea a lui Phileas Fogg, asta n-o permite nici cea mai elementară prudență. Era servitorul care-i trebuia unui asemenea stăpân? Cine ar putea răspunde? După ce trecuse printr-o tinerețe vagaboandă, nu dorea decât liniște. Auzind atâtea laude asupra metodismului englez și proverbialei răceli a gentlemanilor, venise în Anglia după noroc. Până atunci însă, soarta nu-l prea servise. Nu putuse prinde rădăcină nicăieri. Trecuse prin vreo 10 case. În toate, stăpânii erau ciudați, cu toane, vânători de distracții, ceea ce nu putea conveni lui Passepartout. Ultimul-i stăpân, lordul Longsferry, membru în Parlament, după ce-și petrecea nopțile în «oysters-rooms»-urile din Hay-market, de multe ori se-ntorcea acasă în spinarea câte unui polițist. Passepartout, care, înainte de toate, voia să-și respecte

stăpânul, îndrăznind să-i facă câteva observații, rău primite, plecă. Imediat apoi, află că Phileas Fogg caută un lacheu. Luă informații și i se spuse că ducea o viață foarte regulată, că dormea totdeauna acasă, că nu călătorea deloc, că nu lipsea niciodată din oraș, nici chiar o zi. Sigur că un asemenea stăpân îi convenea. Atunci se prezentă și fu primit, după cum s-a văzut mai sus.

Bătuse dar 11 și jumătate și Passepartout era în casa din Saville-row. Imediat începu inspecția, din pod până-n pivniță. Casa, curată, în regulă, severă, bine organizată, îi făcu impresia unei scoici de melc, încălzită și luminată cu gaz. La etajul al doilea, găsi, fără osteneală, odaia care-i era destinată, și-i plăcea. Sonerii electrice și tuburi acustice o puneau în comunicație cu apartamentele de la primul etaj. Pe cămin, o pendulă electrică corespundea cu pendula din camera de culcare a lui Phileas Fogg, și amândouă băteau orele în același timp.

– Bravo...! Asta-mi place... își zise Passepartout. Mai băgă iar de seamă un carton tipărit, pus sub pendulă: programul serviciului zilnic. De la 8 dimineața, ora reglementară la care se deștepta Fogg, până la 11,30, când pleca de acasă pentru a deajuna la Reform-Club, erau o mulțime de amănunte de serviciu, cu ceai la 8 și 20, cu sandviciuri la 8 și 25, cu apa de ras la 9 și 30, cu pieptănatul la 9 și 40 etc. Apoi, de la 11,30 dimineața la miezul nopții, oră la care se culca metodicul gentleman, toate erau însemnate, prevăzute, ordonate. Passepartout citi programul cu plăcere și-și întipări în minte paragrafele.

Cât despre garderoba stăpânului, era foarte bogată. Fiecare pantalon, fiecare haină sau jiletcă, avea câte un număr de ordine, reprodus într-un registru de intrare și ieșire, indicând data, la care, după anotimpuri, acele haine trebuiau, rând pe rând purtate. Aceeași regulă pentru încălțăminte.

În rezumat, în casa aceea din Saville-row, care trebuia să fi fost templul dezordinii, în vremea ilustrului, dar dezordonatului Sheridan, toate erau confortabile și la locul lor. Nicio